

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ АДВОКАТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГАРАНТІЙ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА ЗАСІБ ЗМІЦНЕННЯ ДОВІРИ СУСПІЛЬСТВА

Гансецька В. В.

ВСТУП.

Становлення та розвиток адвокатури як незалежного правового інституту є ключовою передумовою реалізації принципу верховенства права та ефективного захисту прав людини. В умовах глибинних трансформацій української правової системи, євроінтеграційного курсу держави, а також тривалого збройного конфлікту питання забезпечення реальної, а не декларативної незалежності адвокатури набуває особливої ваги. Від якості правничої допомоги, дотримання етичних стандартів та збереження довіри суспільства до адвокатів залежить не лише успішність окремих судових проваджень, але й рівень легітимності правосуддя загалом.

Етичні стандарти адвокатури виконують подвійну функцію. З одного боку, вони слугують внутрішнім регулятором професійної поведінки адвокатів, запобігаючи зловживанням, конфлікту інтересів, недобросесній практиці та компромісам із законом. З іншого боку, вони виступають зовнішнім сигналом для суспільства щодо надійності та передбачуваності інституту адвокатури як одного з центральних суб'єктів механізму захисту прав людини. Саме через призму етичних стандартів оцінюється реальний зміст незалежності адвокатури, її спроможність діяти поза політичним, адміністративним, фінансовим чи іншим неправомірним впливом.

У сучасних умовах посилюються виклики, пов'язані з комерціалізацією правничої допомоги, активною присутністю адвокатів у медіапросторі та соціальних мережах, використанням цифрових технологій, LegalTech та штучного інтелекту. Водночас зростає суспільний запит на прозорість, підзвітність і добросесність професійних спільнот, включаючи адвокатуру. Це вимагає переосмислення традиційних підходів до професійної етики адвоката, уточнення змісту етичних стандартів, їх гармонізації з європейськими та міжнародними моделями, а також удосконалення механізмів їхнього застосування й забезпечення.

Актуальність обраної теми зумовлена комплексом чинників, пов'язаних як із трансформацією правосуддя, так і з еволюцією самої адвокатури. Реформування судової системи та суміжних інститутів в Україні супроводжується підвищенням вимог до якості правничої допомоги, прозорості процедур і підзвітності професійних спільнот, унаслідок чого адвокатура як ключовий суб'єкт захисту прав людини опиняється в центрі суспільної уваги, а її етичні стандарти стають визначальним чинником довіри або недовіри до механізмів захисту прав.

На тлі євроінтеграційних процесів, імплементації практики Європейського суду з прав людини та міжнародних стандартів щодо ролі адвокатів особливо гостро постає питання відповідності українських етичних стандартів усталеним європейським моделям, адже формальне запозичення принципів без реальних механізмів їх упровадження не забезпечує ані незалежності адвокатів, ані ефективного захисту прав людини.

Умови воєнного стану та збройної агресії додатково ускладнюють реалізацію процесуальних гарантій, підвищують ризики тиску на адвокатів, обмеження доступу до клієнтів і втручання у здійснення захисту, що посилює значення етичних стандартів як внутрішнього професійного орієнтира, який дозволяє зберігати незалежність і діяти відповідно до принципу верховенства права.

У сукупності ці обставини зумовлюють нагальну потребу в комплексному міждисциплінарному дослідженні етичних стандартів адвокатури як системоутворювального елемента гарантій її незалежності та ключового чинника формування довіри до інституту захисту прав людини.

1. Міжнародні та національні стандарти адвокатської етики: роль у формуванні суспільної довіри

Професійна етика адвоката традиційно розглядається не лише як система моральних приписів, а як структуроутворюючий елемент інституту адвокатури, що безпосередньо впливає на рівень довіри до нього з боку суспільства. У сучасній доктрині підкреслюється, що адвокатська етика забезпечує довіру суспільства до адвокатури, дозволяє вирішувати конкретні професійні проблеми¹. Таким чином, зв'язок між етичними стандартами й довірою є не декларативним, а функціональним: без дотримання високих етичних вимог інститут адвокатури втрачає соціальну легітимність, а отже – здатність ефективно виконувати свою правозахисну місію.

Умовою формування довіри до адвокатури є сприйняття її як незалежної, компетентної та добросесної професійної спільноти. Ці характеристики, у свою чергу, кодифікуються у вигляді етичних стандартів – як у національних Правилах адвокатської етики, так і в міжнародних актах, що визначають роль адвокатів у механізмі захисту прав людини².

Суспільна довіра до адвокатури – складна соціально-правова категорія, що відображає ступінь впевненості громадян у тому, що адвокат, з одного боку, діє в інтересах клієнта, а з іншого – не підриває засад правосуддя та правопорядку. У філософсько-правовому та соціологічному розумінні довіра виступає передумовою ефективного функціонування будь-якого інституту, побудованого на делегуванні спеціальних повноважень, і саме таким є статус адвоката як професійного представника і захисника.

¹ Бакаєнова Н. М. *Етичні принципи адвокатури в Україні*. Одеса : Юридична література, 2005. 151 с. С. 52.

² Правила адвокатської етики: затв. З'їздом адвокатів України 09.06.2017 [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>. (Дата звернення: 10.12.2025).

Довіра до адвокатури впливає на легітимність правосуддя загалом. Європейський суд з прав людини у справі *Morice v. France* підкреслив особливу роль адвокатів як «посередників між суспільством і судами», наголосивши, що їхня поведінка впливає на «довіру до правосуддя» у демократичному суспільстві³.

Основні принципи щодо ролі юристів (UN Basic Principles on the Role of Lawyers, 1990) закріплюють, що адвокати відіграють суттєву роль у захисті прав людини та основоположних свобод, а держави повинні забезпечити можливість виконання ними професійних функцій «без залякування, перешкод, домагань чи неналежного втручання»⁴. Хоча документ не є спеціалізованим «етичним кодексом», у ньому чітко простежується зв'язок між незалежністю адвокатів, дотриманням професійних стандартів і довірою до системи правосуддя.

У подальших документах (зокрема, в узагальненнях Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо незалежності юридичної професії) підкреслюється, що етика адвоката – це не лише внутрішній корпоративний стандарт, а інструмент забезпечення суспільної довіри до правової системи в цілому⁵.

Хартія основних принципів європейської юридичної професії, прийнята Радою адвокатських та правничих асоціацій Європи (ССВЕ), виокремлює низку засадничих принципів: незалежність, довіра та особисту добросовісність, конфіденційність, повагу до верховенства права тощо⁶. Саме ці принципи визнаються «фундаментом права на захист», що, у свою чергу, є «наріжним каменем інших фундаментальних прав»⁷.

Міжнародні принципи поведінки для юридичної професії, ухвалені Міжнародною асоціацією юристів (ІВА), прямо пов'язують етичні вимоги (чесність, добросовісність, справедливість) із суспільною довірою: наголошується, що довіра до юридичної професії вимагає, аби кожен юрист «виявляв найвищі стандарти чесності, добросовісності та справедливості».

Таким чином, міжнародні стандарти показують, що етичні вимоги до адвоката мають дві взаємопов'язані функції: захист клієнта та збереження довіри до правосуддя та правової системи в цілому.

³ Case of *Morice v. France* (Application no. 29369/10) : Judgment (Chamber), 11 July 2013 [Електронний ресурс] / European Court of Human Rights. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-122787%22%7D> (Дата звернення: 10.12.2025)

⁴ Basic Principles on the Role of Lawyers : adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, 1990 [Електронний ресурс] / OHCHR. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-role-lawyers>. (Дата звернення: 10.12.2025)

⁵ Independence of lawyers: UN and IBA reference instruments [Електронний ресурс] / International Bar Association. – URL: <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=3b458c65-53f4-41b1-a1b2-0f765a7c39b3>. (Дата звернення: 10.12.2025)

⁶ Cybersecurity Guidelines [Електронний ресурс] / International Bar Association (IBA), Presidential Task Force on Cybersecurity. October 2018. URL: <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=2F9FA5D6-6E9D-413C-AF80-681BAFD300B0>. (Дата звернення: 10.12.2025)

⁷ Charter of Core Principles of the European Legal Profession and Code of Conduct for European Lawyers [Електронний ресурс] / CCBE. 25.11.2006. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf. (Дата звернення: 10.12.2025)

Правила адвокатської етики (ПАЕ), затвержені 3-тм адвокатів України 09.06.2017 р. (зі змінами від 2019 р.), деталізують зміст професійних обов'язків адвоката, у тому числі у вимірі його поведінки щодо клієнтів, суду, колег та органів державної влади⁸. В преамбулі ПАЕ окреслюється їх мета: уніфікувати традиції й досвід української адвокатури, а також закріпити загальновизнані деонтологічні норми, прийняті в міжнародній адвокатській спільноті. Тим самим український правопорядок вбудовує етичні стандарти адвокатури в ширший європейський контекст.

На доктринальному рівні етичний компонент статусу адвоката аналізується, зокрема, у працях А. В. Божко, яка наголошує на необхідності узгодження національних норм із міжнародними стандартами та підкреслює, що етичні вимоги є невід'ємною частиною правового статусу адвоката⁹. Н. М. Бакаянова, Л. А. Остафійчук, Я. О. Ковальова, А. Романова досліджують адвокатську етику як окремих різновид юридичної етики, що відіграє ключову роль у формуванні престижу професії та довіри до неї.

У публікаціях, присвячених новелам ПАЕ, представники органів адвокатського самоврядування прямо вказують, що чесність і добросовісність адвоката мають вирішальне значення для «довіри суспільства до адвокатури» та престижу професії, а ставлення до окремого адвоката проєктується на сприйняття інституту в цілому¹⁰. Цей підхід фактично визнає, що будь-яке систематичне порушення етичних стандартів окремими адвокатами трансформується у дефіцит довіри до всієї спільноти.

Юридична література (як українська, так і зарубіжна) дедалі частіше звертається до питання: чи можуть адвокати бути об'єктом стійкої суспільної довіри, зважаючи на суперечливе суспільне сприйняття їх ролі. Так, С. Бок, аналізуючи причини недовіри до юридичної професії, звертає увагу на поширене уявлення про те, що адвокати готові «порушувати базові моральні принципи, коли це відповідає інтересам клієнта або власної вигоди»¹¹. Показово, що ця критика спрямована не стільки проти права на захист, скільки проти деформації етичного виміру професії.

У відповідь на це низка авторів (зокрема, М. Фрідман, Е. Сміт) у праці *Understanding Lawyers' Ethics* обґрунтовують клієнт-центристську модель адвокатської етики, вказуючи, що вона корениться в ідеї автономії й гідності

⁸Ukrainian Translation of the European Charter of Core Principles of the Legal Profession Presented [Електронний ресурс] / Ukrainian Bar Association. URL: <https://uba.ua/eng/news/4935>. (Дата звернення: 10.12.2025)

⁹Божко А. В. Етична складова правового статусу адвоката // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 86, ч. 5. С. 152–157. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.86.5.22. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/321266/311802> (дата звернення: 10.12.2025). С. 153.

¹⁰Бакаянова Н. Новели Правил адвокатської етики: зміст, значення та тлумачення [Електронний ресурс] / НААУ. 17.04.2019. URL: <https://unba.org.ua/publications/4275-noveli-pravil-advokats-koi-etiki-zmist-znachennya-ta-tlumachennya.html>. (Дата звернення: 11.12.2025)

¹¹Bok S. Can Lawyers Be Trusted? // *University of Pennsylvania Law Review*. 1990. Vol. 138, No. 3. P. 913–933 [Електронний ресурс]. –URL: https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3802&context=penn_law_review. (Дата звернення: 11.12.2025)

особи та у функції адвоката як захисника прав у змагальній системі¹². Така позиція, однак, не заперечує потреби у дотриманні загальних етичних меж – чесності щодо суду, неприпустимості введення суду в оману, поваги до прав інших учасників процесу.

У вітчизняній доктрині (Я. О. Ковальова, М. С. Кельман, ін.) адвокатська етика розглядається як окремий різновид етики правника, в якому поєднуються офіційні, корпоративні та традиційні компоненти¹³. Такий підхід дозволяє зрозуміти, чому суспільна довіра залежить не лише від формально закріплених правил, а й від «культури професії», практик соціалізації в адвокатському середовищі, неформальних стандартів поведінки.

У сучасних умовах важливою площиною взаємодії адвокатури із суспільством стає медіапростір – традиційні ЗМІ, соціальні мережі, професійні платформи. Правила адвокатської етики містять окремі приписи щодо публічних висловлювань адвоката, недопустимості дискредитації правосуддя, недобросовісної реклами, порівнянь із іншими адвокатами тощо.

Міжнародні акти (зокрема, документи ССБЕ та ІВА) підкреслюють, що адвокат у публічному просторі має право на свободу вираження, однак реалізація цього права повинна поєднуватися з обов'язком утримуватися від висловлювань, які можуть підірвати довіру до правосуддя або створити враження маніпуляції громадською думкою в інтересах конкретної справи¹⁴.

У цьому контексті особливу роль відіграє питання реклами адвокатської діяльності. Різні правопорядки демонструють широкий спектр підходів: від майже повної заборони до ліберальних моделей із загальними вимогами добросовісності. У будь-якому випадку ключовим критерієм залишається не стільки форма (допустимість реклами), скільки її зміст і відповідність етичному стандарту правдивості, недопущення введення споживача в оману, уникнення експлуатації вразливого становища клієнта. Саме недобросовісна реклама часто стає джерелом зниження довіри до професії.

У наукових публікаціях, присвячених особливостям нормативно-правового регулювання адвокатури, звертається увага на те, що чіткість і передбачуваність дисциплінарних процедур є «важливою гарантією якості правової допомоги та довіри суспільства до адвокатури»¹⁵. Водночас критика часто стосується дефіциту відкритості у діяльності органів самоврядування,

¹² Freedman M. H., Smith A. *Understanding Lawyers' Ethics*. – 6th ed. – Durham, NC : Carolina Academic Press, 2022 [Електронний ресурс]. URL: <https://cap-press.com/pdf/9781531025342.pdf>. (Дата звернення: 11.12.2025)

¹³ Етика правника: зб. матеріалів [Електронний ресурс]. Харків, 2019. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/SB_Etuka_pravnuka_2019.pdf. (Дата звернення: 11.12.2025). 256 с. С. 153.

¹⁴ Council of the Bars and Law Societies of Europe (CCBE). Code of Conduct for Lawyers in the European Union [Електронний ресурс]. Brussels : CCBE, 2002. 16 р. Режим доступу: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf (дата звернення: 11.12.2025)

¹⁵ Щепанюк Ю. М. Особливості нормативно-правового регулювання професійної етики адвокатів у державах – членах Європейського Союзу // *Актуальні проблеми правознавства*. 2025. № 3(43). С. 69–74 [Електронний ресурс]. URL: <https://appj.wnu.edu.ua/index.php/appj/article/download/2177/2197>. – Дата звернення: 11.12.2025. С. 70.

можливості конфлікту інтересів, ризику використання дисциплінарних механізмів для розв'язання внутрішньокорпоративних суперечок.

З огляду на це, етичні стандарти мають адресуватися не лише «рядовим» адвокатам, а й самим органам самоврядування: до них повинні висуватися підвищені вимоги прозорості, підзвітності, неупередженості, що прямо корелює з довірою до їхніх рішень.

В українських реаліях додатковий вимір етичних стандартів і довіри пов'язаний із умовами воєнного стану. Обмеження доступу до окремих територій, ускладнення комунікацій із клієнтами, ризику тиску на адвокатів з боку військових або правоохоронних органів створюють ситуації, в яких формально-юридичні гарантії нерідко виявляються недостатніми. У таких умовах етичні стандарти (насамперед вимоги незалежності, конфіденційності та пріоритету прав людини) виступають внутрішнім «компасом» для адвоката, дозволяючи зберегти довіру (клієнта й суспільства) навіть за умов правової невизначеності.

Також низка викликів пов'язана із цифровізацією правосуддя: електронне судочинство, дистанційні засідання, використання інформаційно-комунікаційних технологій, LegalTech та штучного інтелекту у правничій практиці. У спеціальних дослідженнях із юридичної етики підкреслюється, що принципи конфіденційності, чесності, добросовісності та підзвітності залишаються незмінними, однак змінюються ризики та форми їх порушення (наприклад, витоки даних, маніпуляція алгоритмами, використання неналежних онлайн-каналів для спілкування з клієнтом)¹⁶.

Відсутність своєчасного оновлення етичних кодексів під ці виклики створює «зону правової й етичної невизначеності», яка є сприятливим середовищем для зловживань і, як наслідок, для падіння довіри до адвокатури.

Підвищення довіри до адвокатури неможливе без реального, а не формального дотримання Правил адвокатської етики; послідовної та прозорої дисциплінарної практики; оновлення етичних стандартів відповідно до сучасних викликів та розвитку правової культури як усередині професійної спільноти, так і в суспільстві загалом.

У цьому сенсі етичні стандарти виступають не стільки «обмеженням» свободи адвоката, скільки ресурсом, який забезпечує довіру до нього як до незалежного й відповідального захисника прав і свобод людини.

2. Нові виклики етичним стандартам адвокатури в умовах цифровізації та воєнного стану

Цифровізація правосуддя та правничої допомоги, з одного боку, і правовий режим воєнного стану – з іншого, створюють ситуацію «подвійної турбулентності» для інституту адвокатури. Йдеться не лише про зміну технічних інструментів роботи адвоката, а й про трансформацію контексту здійснення захисту: збройна агресія, обмеження пересування, зміни процесуальних правил,

¹⁶ Legal and Judicial Ethics: Issues of Professional Responsibility and Integrity [Електронний ресурс] / ResearchGate.URL: https://www.researchgate.net/publication/396200750_Legal_and_Judicial_Ethics_Issues_of_Professional_Responsibility_and_Integrity. Дата звернення: 12.12.2025.

дистанційні формати судового розгляду, масове переміщення населення, робота з військовослужбовцями та жертвами воєнних злочинів.

Сучасні дослідження цифрової трансформації правової системи переконливо демонструють, що мова йде не про «технічну модернізацію», а про глибоку зміну моделей взаємодії держави, суспільства і правничих інститутів, яка зачіпає фундаментальні категорії автономії, приватності, гідності та відповідальності¹⁷. У цьому контексті адвокатська етика перестає бути переважно «корпоративним» кодексом поведінки й виступає одним із ключових механізмів збереження верховенства права та довіри до правосуддя.

Повномасштабна збройна агресія проти України додатково актуалізувала проблематику незалежності адвокатури, суспільного сприйняття ролі захисника, реальних гарантій конфіденційності й безпеки адвоката, особливо у справах, пов'язаних із воєнними злочинами та колабораціонізмом. Наукові й практичні дискусії фіксують суспільний запит на «каральне правосуддя» та відповідний тиск на адвокатів, які здійснюють захист осіб, обвинувачених у воєнних злочинах, що прямо впливає на гарантії незалежності й дотримання етичних стандартів¹⁸.

Таким чином, саме на «стику» цифровізації та воєнного стану виникають нові виклики етичним стандартам адвокатури, які потребують комплексного переосмислення й нормативного, і самоврядного регулювання.

Широке впровадження відеоконференцв'язку у судочинстві було стимульоване спочатку пандемією, а потім воєнним станом. Документи Ради Європи та висновки ССВЕ щодо використання відеоконференцій наголошують: забезпечення дистанційної участі сторін не звільняє державу від обов'язку гарантувати процесуальні права, включаючи конфіденційний зв'язок між адвокатом і клієнтом та реальну можливість ефективної комунікації під час слухання¹⁹.

Для адвоката це створює низку етичних дилем: як забезпечити конфіденційність консультацій з клієнтом, який бере участь у засіданні з місць несвободи або з тимчасово окупованої чи прифронтової території; як реагувати на ситуації, коли технічна нестабільність зв'язку фактично позбавляє клієнта права бути почутим; як дотримуватися заборони тиску на свідка чи клієнта, якщо адвокат не може контролювати фізичне оточення особи під час відеозв'язку.

У вітчизняній доктрині підкреслюється, що електронне правосуддя змінює саму структуру процесуальної комунікації і вимагає вироблення нових етичних

¹⁷ Нікітенко В., Воронкова В., Коломоєць Т., Верлос Н. Захист прав і свобод людини як виклик трансформації правової системи в умовах турбулентності цифрової доби // *Humanities Studies: Collection of Scientific Papers*. 2025. Вип. 23 (100). С. 68–81. DOI: 10.32782/hst-2025-23-100-08. URL: <https://humstudies.com.ua/article/view/335589> (дата звернення: 13.12.2025). С. 80

¹⁸ Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (14 грудня 2023 р.) / редкол. : Т. В. Вільчик та ін. Харків : НІОУ ім. Ярослава Мудрого, 2024. 268 с. [Електронний ресурс]. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Адвокатура%20України%20сучасний%20стан%20та%20перспективи%20розвитку.pdf> – Дата звернення: 13.12.2025. С. 134.

¹⁹ CCBE comments on the Draft 2nd Additional Protocol to the Convention on Cybercrime on enhanced cooperation and disclosure of electronic evidence (version 12 April 2021) [Electronic resource] / CCBE. 30.04.2021. URL: <https://rm.coe.int/0900001680a25786>. Дата звернення: 13.12.2025.

орієнтирів щодо допустимих форм дистанційного контакту з клієнтом, фіксації доказів та забезпечення принципу безпосередності.

Ключовою етичною проблемою цифровізації є збереження адвокатської таємниці в умовах використання електронної пошти, месенджерів, хмарних сховищ, дистанційного доступу до «кабінету адвоката» в електронних судових системах.

Доповіді ІВА щодо кібербезпеки для юридичних фірм та численні аналітичні матеріали підкреслюють, що будь-який витік даних – результат хакерської атаки, шпигунського ПЗ або необережного користування хмарними сервісами – становить не лише технічну, а й етичну проблему, оскільки може підірвати довіру клієнта і поставити під сумнів реальність гарантій професійної таємниці²⁰.

Спеціальний звіт організації Lawyers for Lawyers про конфіденційність у цифровому суспільстві показує, що зниження рівня гарантій lawyer-client privilege через масове цифрове спостереження та використання небезпечних платформ має «охолоджуючий ефект» – потенційні клієнти утримуються від повного розкриття обставин, що негативно позначається на ефективності захисту²¹.

В українській літературі та публічних виступах (зокрема в межах конференцій про адвокатуру в умовах воєнного стану) наголошується на необхідності формування мінімальних стандартів кібергігієни для адвокатів (обов'язкове шифрування, використання двофакторної аутентифікації, відмова від небезпечних «безкоштовних» сервісів).

Використання LegalTech-рішень та систем штучного інтелекту (ШІ), включаючи генеративні моделі, у підготовці процесуальних документів, аналітиці судової практики, прогнозуванні результатів спорів стало глобальним трендом юридичного ринку. Міжнародні й національні дослідження фіксують при цьому низку специфічних ризиків: неточність даних, алгоритмічну упередженість, непрозорість логіки рішень, а головне – загрозу порушення конфіденційності через завантаження чутливої інформації у публічні або недостатньо захищені системи ШІ²².

UNESCO у Рекомендації з етики штучного інтелекту наголошує на необхідності забезпечення прозорості, підзвітності, пріоритету прав людини та принципу «людиноцентричності» при розробленні й застосуванні AI-систем²³.

²⁰ International Bar Association. Cybersecurity Guidelines [Електронний ресурс] / by the IBA's Presidential Task Force on Cybersecurity. October 2018. 36 p. Режим доступу: <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=2F9FA5D6-6E9D-413C-AF80-681BAFD300B0> (дата звернення: 13.12.2025).

²¹ Lawyers for Lawyers. Digital Lawyer-Client Confidentiality [Електронний ресурс]. URL: <https://lawyersforlawyers.org/wp-content/uploads/2023/05/Lawyers-for-Lawyers-Digital-Lawyer-Client-Confidentiality.pdf>. – Дата звернення: 13.12.2025.

²² Malekela M.-S. A. AI and Confidentiality protection in International Commercial Arbitration: Analysis of the existing legal framework // *Discover Artificial Intelligence*. 2025. Vol. 5, Article 83. Published 30 May 2025 [Electronic resource]. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s44163-025-00316-7>. Дата звернення: 13.12.2025.

²³ Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence [Electronic resource] / UNESCO. 2021. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/recommendation-ethics-artificial-intelligence>. Дата звернення: 13.12.2025.

Ці орієнтири безпосередньо релевантні для адвокатури, адже рішення, підготовлені за допомогою ШІ, можуть впливати на долю конкретних осіб у кримінальному провадженні чи складних цивільних спорах.

CCBE у спеціальному гайдлайні щодо використання генеративного ШІ адвокатами акцентує на трьох ключових блоках: конфіденційність (заборона вводити в інструменти загального доступу ідентифікуючу інформацію про клієнта), контроль якості (обов'язкове перевірення результатів, сценарії уникнення «галюцинацій») і прозорість перед клієнтом (у певних випадках – повідомлення про використання ШІ у роботі над справою)²⁴.

У вітчизняних публікаціях, присвячених ШІ в юридичній практиці, підкреслюється, що використання відповідних систем не може розглядатися як «делегування» адвокатської відповідальності: кінцеве рішення щодо правової позиції, змісту процесуального документа, оцінки доказів має ухвалювати адвокат, виходячи з норм права, етичних стандартів та власної професійної совісті.

Таким чином, етичні стандарти мають закріпити: заборону передавати системам ШІ інформацію, що становить адвокатську таємницю, за відсутності чітких гарантій її захисту; обов'язок критичної перевірки результатів, отриманих за участю ШІ; недопустимість позиціонування автоматизованих сервісів як повноцінної заміни персональної адвокатської допомоги, особливо у кримінальних провадженнях.

Окремий блок цифрових викликів стосується присутності адвоката в соціальних мережах. Міжнародні принципи ІВА щодо поведінки у соцмережах та українська література з адвокатської етики в Інтернеті наголошують: навіть у мережі адвокат зобов'язаний дотримуватися стандартів професійної гідності, уникати розкриття інформації, що дозволяє ідентифікувати справу або клієнта без їх згоди, утримуватися від висловлювань, які можуть підірвати авторитет правосуддя чи створити враження заангажованості²⁵.

Цифрове середовище посилює ризики «суду соціальних мереж», коли необережні коментарі адвоката щодо резонансних процесів, воєнних злочинів, політичних справ можуть поставити під сумнів його незалежність або створити конфлікт інтересів. Це вимагає уточнення національних етичних правил щодо допустимого змісту онлайн-комунікації, критики судових рішень і коментарів щодо клієнтів та опонентів.

Повномасштабна агресія та запровадження воєнного стану істотно змінили умови здійснення адвокатської діяльності. Наукові й практичні матеріали, присвячені функціонуванню адвокатури в період війни, фіксують: зміну підсудності, особливий режим проведення слідчих дій, ускладнення доступу адвоката до клієнта через евакуацію, окупацію, перебування в зоні бойових дій, проблеми безпеки самих адвокатів.

²⁴ CCBE guide on the use of generative AI for lawyers [Electronic resource] / CCBE. 02.10.2025. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Guides_recommendations/EN_ITL_20251002_CCBE-guide-on-the-use-of-the-use-of-generative-AI-for-lawyers.pdf. Дата звернення: 13.12.2025.

²⁵ IBA International Principles on Social Media Conduct for the Legal Profession : adopted on 24 May 2014 [Електронний ресурс] / International Bar Association. URL: <https://www.lawyerpress.com/lpredes/IBA-International-Principles-on-Social-Media-Conduct.pdf>. Дата звернення: 14.12.2025.

Окремо підкреслюється посилення моральної та психологічної напруги: адвокати часто працюють з потерпілими від воєнних злочинів, військово-полоненими, військовослужбовцями, членами їх сімей. Це вимагає поєднання професійної відстороненості та емпатії, здатності протистояти суспільному тиску, зберігаючи при цьому вірність принципу верховенства права.

У доповідях українських науковців і практиків наголошується, що в умовах війни зростає попит суспільства на суворе покарання воєнних злочинців і колаборантів, а діяльність адвокатів, які здійснюють їх захист, нерідко сприймається негативно, аж до звинувачень у «зраді».

Це ставить у центр етичного виміру адвокатури принцип, закріплений у Основних принципах щодо ролі юристів: адвокат не може ототожнюватися з клієнтом або його справою й повинен мати можливість виконувати професійні обов'язки без залякування і втручання²⁶. Відповідно, органи адвокатського самоврядування мають активно реагувати на випадки публічних кампаній дискредитації адвокатів, забезпечуючи як правовий, так і комунікаційний захист професії.

У цьому контексті варті уваги висновки науковців, які аналізуючи адвокатську етику у воєнний період, підкреслюють: етичні стандарти адвокатури трансформуються з внутрішньокорпоративного кодексу в інструмент забезпечення реалізації прав і свобод людини в умовах надзвичайного правового режиму.

Воєнний стан породив для адвокатів низку нетипових конфліктів ролей: адвокат – військовослужбовець; адвокат – волонтер, який водночас представляє інтереси благодійної організації; адвокат – публічна особа в соцмережах, що збирає кошти на ЗСУ, коментуючи резонансні кримінальні провадження.

Чинні Правила адвокатської етики містять загальні приписи щодо конфлікту інтересів та публічних висловлювань, але не враховують специфіку воєнного контексту, що вимагає розроблення спеціальних рекомендацій або секторальних стандартів (наприклад, для адвокатів, які працюють у справах, пов'язаних із воєнними злочинами, міжнародним гуманітарним правом тощо).

Особливої уваги потребують ситуації, де цифровізація й воєнний стан накладаються одна на одну. Наприклад, фіксування електронних доказів воєнних злочинів, де фото- та відеофіксація, дані з соціальних мереж, метадані, записи з дронів становлять одночасно доказову базу й чутливу інформацію про потерпілих, військові об'єкти, тактичні деталі. Адвокат має визначати межі допустимого використання таких доказів, уникаючи вторинної віктимізації та розголошення інформації, що може зашкодити національній безпеці²⁷.

Автоматизований аналіз великих масивів цифрових доказів (супутникові знімки, відео з соцмереж, відкриті бази даних) може значно посилити можливості

²⁶ Basic Principles on the Role of Lawyers [Електронний ресурс] / AIA. URL: <https://www.ajia.org/basic-principles-on-the-role-of-lawyers.html>. Дата звернення: 14.12.2025.

²⁷ Габані І. І. Міжнародна інформація у правозастосуванні: роль цифрових технологій у співпраці адвокатури та правоохоронних органів // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025. С. 371–377. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.87.4.58 [Електронний ресурс]. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/03/60.pdf>. – Дата звернення: 14.12.2025. С. 372.

розслідування, але водночас створює ризики алгоритмічної упередженості, помилкової ідентифікації та порушення презумпції невинуватості. У цьому контексті особливого значення набувають етичні стандарти використання AI в правозастосуванні, розроблені на рівні ООН та UNESCO²⁸.

Отже, адвокатська етика повинна інтегрувати одразу два набори вимог: класичні стандарти незалежності та конфіденційності й сучасні вимоги цифрової доби та воєнного часу.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що етичні стандарти адвокатури є не допоміжним, а системоутворювальним елементом інституту захисту прав людини. Вони виконують одночасно нормативну, інституційну й соціальну функції: визначають внутрішні правила професійної поведінки адвоката; задають рамки організації адвокатського самоврядування та дисциплінарної відповідальності; формують суспільне сприйняття адвокатури й рівень довіри до правосуддя в цілому.

Довіра до інституту адвокатури ґрунтується на трьох взаємопов'язаних засадах: незалежності адвоката, гарантіях конфіденційності та реальній доброчесності професійної спільноти. Порушення етичних стандартів окремими адвокатами не залишається «індивідуальним відхиленням», а трансформується у зниження легітимності всього інституту, підриваючи довіру до самого механізму захисту прав людини.

Міжнародні акти (Основні принципи щодо ролі юристів, документи ССВЕ, ІВА, практика ЄСПЛ тощо) однозначно демонструють: адвокатська етика розглядається як необхідна умова здійснення права на справедливий суд і ефективний засіб юридичного захисту. Етичні стандарти тут виступають інструментом балансування між правом на захист, з одного боку, та інтересами правосуддя й суспільства – з іншого. Національне законодавство України та Правила адвокатської етики загалом імплементують ці підходи, однак мають низку прогалин як у частині цифрових викликів, так і з огляду на воєнний стан.

У сфері цифровізації основними етичними викликами є: збереження адвокатської таємниці й конфіденційності при використанні електронної пошти, месенджерів, відеозв'язку, хмарних рішень; забезпечення реальної можливості ефективної комунікації з клієнтом і рівності сторін в умовах дистанційних судових засідань; недопустимість «делегування» професійної відповідальності системам штучного інтелекту; визначення меж допустимої присутності адвоката в соціальних мережах, уникнення розкриття чутливої інформації й формування викривленого образу правосуддя.

У воєнний період особливо загострюється проблема суспільного ставлення до адвоката як захисника осіб, щодо яких існує підвищений емоційний осуд (обвинувачені у воєнних злочинах, колабораційній діяльності тощо). Тут етичні стандарти виконують роль «фундаментальної гарантії»: заборона ототожнення

²⁸ The Human Rights Council Resolution 47/23 “New and emerging digital technologies and human rights”: UNESCO Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence [Електронний ресурс]. [2022]. 5 p. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-03/UNESCO.pdf> (дата звернення: 14.12.2025).

адвоката з клієнтом, право на здійснення професійної діяльності без залякування й втручання, пріоритет прав людини навіть в умовах надзвичайного правового режиму. Додатково виникають нові конфлікти ролей (адвокат–військовослужбовець, адвокат–волонтер, адвокат–публічна особа в медіа), які чинні етичні стандарти охоплюють лише частково.

Узагальнюючи проведені дослідження, можна констатувати, що українська модель адвокатської етики перебуває на етапі переходу від «класичного» деонтологічного кодексу до комплексного публічного стандарту, який повинен враховувати як цифрову трансформацію правосуддя, так і реалії тривалої війни. Для цього потрібне не фрагментарне коригування окремих норм, а концептуальне оновлення, що охоплює законодавчий рівень, акти адвокатського самоврядування, освітні програми й дисциплінарну практику.

На підставі наведених висновків доцільно сформулювати комплексні пропозиції щодо вдосконалення етичних стандартів адвокатури та механізмів їх реалізації, оформлюючи їх як узгоджену систему змін на різних рівнях правового регулювання і професійної практики. Насамперед на рівні законодавства про адвокатуру видається необхідним доповнити Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» положеннями про цифровий вимір незалежності й конфіденційності адвокатської діяльності, чітко визначивши мінімальні гарантії захисту електронних комунікацій, особливості застосування адвокатської таємниці в цифровому середовищі, а також статус електронних доказів, отриманих або оброблених адвокатом.

Важливо також конкретизувати гарантії незалежності адвоката в умовах воєнного стану, встановивши пряму заборону будь-яких форм ототожнення адвоката із клієнтом і поклавши на державні органи обов'язок належним чином реагувати на такі випадки. Окремо доцільно передбачити посилені механізми захисту адвокатської таємниці від цифрового стеження, у тому числі запровадити процесуальні фільтри щодо доступу до електронних даних адвоката.

У площині актів адвокатського самоврядування та Правил адвокатської етики логічним є їх комплексне оновлення шляхом включення окремих розділів, присвячених використанню електронних комунікацій, хмарних сервісів і відеоконференцій, етичним правилам застосування систем штучного інтелекту та LegalTech, поведінці адвоката в соціальних мережах і публічному просторі, а також особливостям етичної поведінки адвоката в умовах воєнного стану, зокрема щодо захисту в справах про воєнні злочини.

Поряд із цим доцільно затвердити деталізовані методичні рекомендації щодо суб'єктів адвоката, використання відеозв'язку з клієнтами з місць несвободи та окупованих територій, етичного поводження з цифровими доказами (фото- і відеоматеріалами, даними із соціальних мереж, записами з дронів тощо).

Важливим кроком є створення в системі органів адвокатського самоврядування спеціальних експертних (консультативних) структур – комітетів або комісій з цифрової етики та етики в умовах воєнного стану, покликаних виробляти й оновлювати відповідні стандарти.

Суттєвого вдосконалення потребує й дисциплінарна практика, у межах якої доцільно виокремити як самостійну групу дисциплінарних проступків

порушення, пов'язані з цифровим виміром адвокатської діяльності: неналежний захист електронних даних клієнта, несанкціоноване використання систем штучного інтелекту всупереч вимогам конфіденційності, публічне розголошення відомостей у мережі Інтернет тощо. Необхідно забезпечити більшу відкритість та системне узагальнення дисциплінарної практики (із дотриманням вимог анонімізації персональних даних), що сприятиме формуванню передбачуваних стандартів поведінки й підвищенню довіри до органів адвокатського самоврядування. Водночас важливо впровадити спеціальні навчальні модулі з цифрової етики й етики воєнного часу для членів дисциплінарних органів, аби гарантувати адекватну оцінку нових типів порушень, пов'язаних із цифровими технологіями та особливостями правозастосування у період війни.

Водночас важливо забезпечити належний науковий та емпіричний супровід реформ шляхом створення постійно діючих платформ – наукових центрів, аналітичних лабораторій, обсерваторій – для моніторингу стану довіри до адвокатури, аналізу дисциплінарної практики, дослідження впливу цифрових технологій та воєнного стану на професійну етику, а також шляхом регулярних опитувань адвокатів і громадян щодо сприйняття етичних стандартів, рівня довіри до адвокатури та готовності звертатися по правову допомогу.

Реалізація таких взаємопов'язаних пропозицій здатна перевести етичні стандарти адвокатури з площини переважно декларативних приписів у площину реальних, дієвих гарантій незалежності адвоката й ефективного захисту прав людини. У підсумку саме етичні стандарти, адаптовані до умов цифрової доби та воєнного стану, можуть стати тим стрижнем, який забезпечить стійкість інституту адвокатури, збереження довіри суспільства та практичну реалізацію принципу верховенства права в Україні.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена комплексному дослідженню етичних стандартів адвокатури як ключового елементу гарантій її незалежності та чинника формування довіри суспільства до інституту захисту прав людини. Обґрунтовується, що в умовах євроінтеграції, цифровізації правосуддя та дії воєнного стану традиційна модель адвокатської етики виявляє істотні прогалини, зокрема у сфері захисту адвокатської таємниці, використання електронних комунікацій, LegalTech та систем штучного інтелекту. На основі аналізу універсальних та європейських міжнародних актів, практики ЄСПЛ, документів ІВА та ССВЕ, а також чинного українського законодавства й Правил адвокатської етики визначено основні вектори зближення та розходження національних і міжнародних стандартів. Розкрито зміст категорії довіри до адвокатури, показано її залежність від реальної, а не декларативної дії принципів незалежності, конфіденційності, уникнення конфлікту інтересів та добросовісності професійної спільноти. Особливу увагу приділено етичним викликам воєнного стану, зокрема суспільному тиску на адвокатів, які здійснюють захист «непопулярних» клієнтів, новим конфліктам ролей адвоката та ризикам цифрового стеження й втручання в адвокатську діяльність. Обґрунтовано необхідність концептуального оновлення етичних стандартів адвокатури шляхом закріплення спеціальних норм щодо цифрової безпеки, використання ШІ, онлайн-комунікації, роботи з цифровими доказами та

здійснення захисту у справах про воєнні злочини. Запропоновано систему конкретних змін на рівні законодавства, актів адвокатського самоврядування, дисциплінарної практики, юридичної освіти та комунікаційної політики органів адвокатури. Результатом дослідження є сформована доктринальна модель «цифрової» й «воєнної» адвокатської етики, зорієнтована на підвищення стійкості інституту адвокатури, зміцнення довіри суспільства та забезпечення ефективної реалізації принципу верховенства права в Україні.

Ключові слова: адвокатура, професійна етика адвоката, незалежність адвокатури, довіра до правосуддя, цифровізація правосуддя, штучний інтелект, воєнний стан

Література

1. Бакаянова Н. М. *Етичні принципи адвокатури в Україні*. Одеса : Юридична література, 2005. 151 с. С. 52.

2. Правила адвокатської етики : затв. З'їздом адвокатів України 09.06.2017 [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>. (Дата звернення: 10.12.2025).

3. Case of Morice v. France (Application no. 29369/10) : Judgment (Chamber), 11 July 2013 [Електронний ресурс] / European Court of Human Rights. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-122787%22%5D%7D>} (Дата звернення: 10.12.2025)

4. Basic Principles on the Role of Lawyers : adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, 1990 [Електронний ресурс] / OHCHR. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-role-lawyers>. (Дата звернення: 10.12.2025)

5. Independence of lawyers: UN and IBA reference instruments [Електронний ресурс] / International Bar Association. URL: <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=3b458c65-53f4-41b1-a1b2-0f765a7c39b3>. (Дата звернення: 10.12.2025)

6. Cybersecurity Guidelines [Електронний ресурс] / International Bar Association (IBA), Presidential Task Force on Cybersecurity. October 2018. URL: <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=2F9FA5D6-6E9D-413C-AF80-681BAFD300B0>. (Дата звернення: 10.12.2025)

7. Charter of Core Principles of the European Legal Profession and Code of Conduct for European Lawyers [Електронний ресурс] / CCBE. 25.11.2006. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOL_OGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf. (Дата звернення: 10.12.2025)

8. Ukrainian Translation of the European Charter of Core Principles of the Legal Profession Presented [Електронний ресурс] / Ukrainian Bar Association. URL: <https://uba.ua/eng/news/4935>. (Дата звернення: 10.12.2025)

9. Божко А. В. Етична складова правового статусу адвоката // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право, 2024. Вип. 86, ч. 5. С. 152–157. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.86.5.22. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/321266/311802> (дата звернення: 10.12.2025). С. 153.

10. Бакаянова Н. Новели Правил адвокатської етики: зміст, значення та тлумачення [Електронний ресурс] / НААУ. 17.04.2019. URL: <https://unba.org.ua/publications/4275-noveli-pravil-advokats-koi-etiki-zmist-znachennya-ta-tlumachennya.html>. (Дата звернення: 11.12.2025)
11. Bok S. Can Lawyers Be Trusted? // *University of Pennsylvania Law Review*. 1990. Vol. 138, No. 3. P. 913–933 [Електронний ресурс]. URL: https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3802&context=penn_law_review. (Дата звернення: 11.12.2025)
12. Freedman M. H., Smith A. *Understanding Lawyers' Ethics*. 6th ed. Durham, NC : Carolina Academic Press, 2022 [Електронний ресурс]. URL: <https://cap-press.com/pdf/9781531025342.pdf>. (Дата звернення: 11.12.2025)
13. Етика правника : зб. матеріалів [Електронний ресурс]. Харків, 2019. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/SB_Etuka_pravnuka_2019.pdf. (Дата звернення: 11.12.2025). 256 с. С. 153.
14. Council of the Bars and Law Societies of Europe (CCBE). Code of Conduct for Lawyers in the European Union [Електронний ресурс]. Brussels : CCBE, 2002. 16 p. Режим доступу: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf (дата звернення: 11.12.2025)
15. Щепанюк Ю. М. Особливості нормативно-правового регулювання професійної етики адвокатів у державах – членах Європейського Союзу // *Актуальні проблеми правознавства*. 2025. № 3(43). С. 69–74 [Електронний ресурс]. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/download/2177/2197>. Дата звернення: 11.12.2025. С.70.
16. Legal and Judicial Ethics: Issues of Professional Responsibility and Integrity [Електронний ресурс] / ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/396200750_Legal_and_Judicial_Ethics_Issues_of_Professional_Responsibility_and_Integrity. Дата звернення: 12.12.2025.
17. Нікітенко В., Воронкова В., Коломоєць Т., Верлос Н. Захист прав і свобод людини як виклик трансформації правової системи в умовах турбулентності цифрової доби // *Humanities Studies: Collection of Scientific Papers*. 2025. Вип. 23 (100). С. 68–81. DOI: 10.32782/hst-2025-23-100-08. URL: <https://humstudies.com.ua/article/view/335589> (дата звернення: 13.12.2025). С. 80.
18. Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (14 грудня 2023 р.) / редкол. : Т. В. Вільчик та ін. Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2024. 268 с. [Електронний ресурс]. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Адвокатура%20України%20сучасний%20стан%20та%20перспективи%20розвитку.pdf>. Дата звернення: 13.12.2025. С. 134.
19. CCBE comments on the Draft 2nd Additional Protocol to the Convention on Cybercrime on enhanced cooperation and disclosure of electronic evidence (version 12 April 2021) [Electronic resource] / CCBE. 30.04.2021. URL: <https://rm.coe.int/0900001680a25786>. Дата звернення: 13.12.2025.
20. International Bar Association. Cybersecurity Guidelines [Електронний ресурс] / by the IBA's Presidential Task Force on Cybersecurity. October 2018. 36 p. Режим доступу: <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=2F9FA5D6-6E9D-413C-AF80-681BAFD300B0> (дата звернення: 13.12.2025).

21. Lawyers for Lawyers. Digital Lawyer–Client Confidentiality [Електронний ресурс]. URL: <https://lawyersforlawyers.org/wp-content/uploads/2023/05/Lawyers-for-Lawyers-Digital-Lawyer-Client-Confidentiality.pdf>. Дата звернення: 13.12.2025.

22. Malekela M.-S. A. AI and Confidentiality protection in International Commercial Arbitration: Analysis of the existing legal framework // *Discover Artificial Intelligence*. 2025. Vol. 5, Article 83. Published 30 May 2025 [Electronic resource]. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s44163-025-00316-7>. Дата звернення: 13.12.2025.

23. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence [Electronic resource] / UNESCO. 2021. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/recommendation-ethics-artificial-intelligence>. Дата звернення: 13.12.2025.

24. CCBE guide on the use of generative AI for lawyers [Electronic resource] / CCBE. 02.10.2025. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Guides_recommendations/EN_ITL_20251002_CCBE-guide-on-the-use-of-the-use-of-generative-AI-for-lawyers.pdf. Дата звернення: 13.12.2025.

25. IBA International Principles on Social Media Conduct for the Legal Profession : adopted on 24 May 2014 [Електронний ресурс] / International Bar Association. URL: <https://www.lawyerpress.com/lpredes/IBA-International-Principles-on-Social-Media-Conduct.pdf>. Дата звернення: 14.12.2025.

26. Basic Principles on the Role of Lawyers [Електронний ресурс] / АІА. URL: <https://www.ajja.org/basic-principles-on-the-role-of-lawyers.html>. Дата звернення: 14.12.2025.

27. Габані І. І. Міжнародна інформація у правозастосуванні: роль цифрових технологій у співпраці адвокатури та правоохоронних органів // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025. С. 371–377. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.87.4.58 [Електронний ресурс]. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/03/60.pdf>. Дата звернення: 14.12.2025. С. 372.

28. The Human Rights Council Resolution 47/23 “New and emerging digital technologies and human rights”: UNESCO Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence [Електронний ресурс]. [2022]. 5 p. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-03/UNESCO.pdf> (дата звернення: 14.12.2025).

Information about the author:

Hansetska Valeriia Volodymyrivna,

Candidate of Juridical Sciences,

Assistant at the Department of Justice

Educational and Scientific Institute of Law

Taras Shevchenko National University of Kyiv

60, Volodymyrska st., Kyiv, 01033, Ukraine